



NASLOVNICA RONJENJE ▾ RIBOLOV ▾ PLOVILA ▾ O MORU ▾ ŽIVI SVIJET JADRANA ▾

Trupa i lađa – nestajanje jedne priče

© 25/11/2023 by admin

Ovaj put tema naše objave nije morska, ali je svakako vodena i blizu mora. Bliže nego biste na prvu pomislili. U Hrvatskoj, i šire, postoji jedan jedini arheološki muzej *in situ* – u prijevodu, muzej sagrađen nad arheološkim lokalitetom. U ovom slučaju nad ostacima Augusteuma – hrama posvećenog rimskim carevima i članovima njihovih obitelji koje se štuje kao božanstva. To je Arheološki muzej Naronu u Vidu kod Metkovića. Naronu je bila izuzetno važan rimski grad u dolini Neretve, u jednom trenutku u povijesti važnija i od kasnije glavnog grada rimske Dalmacije – Salone. Iako se nije smjestila na moru, s morem je bila izuzetno dobro povezana riječnim plovnom putem – Neretvom i Norinom. Starogrčki geografi kažu da se to živo trgovište nalazi 80 stadija udaljeno od mora – oko 15 km. Ironično je da se danas to isto more „zavlači“ pod Neretvu i prodire u donjim slojevima rijeke do Opuzena, a ponekad i do Metkovića. Rijeke je nekako sve manje, a mora je sve više. O uzrocima i posljedicama toga procesa sada nećemo, ali oni su ozbiljni i opasni.

U podnožju spomenutog Augusteuma vjerojatno se nalazio Forum – trg – i to uz samu obalu Norina. Trgovina je vjerojatno bila i glavno obilježje naronitanske svakodnevice s obzirom da je u gradu završavao morsko-riječni put i nastavljao se onaj kopneni u unutrašnjost Balkana, i obrnuto. Trgovalo se i u srednjem vijeku kada su u najveće trgovište na ovim našim prostorima – Drijeva – pristizali brojni brodovi. A ponajviše oni dubrovački natovareni u dolasku solju i luksurnijim predmetima, a u odlasku stočarskim proizvodima, metalom, drvom, srebrom itd. U širokoj močvarnoj delti koju Neretva stvara u zadnjim kilometrima svoga toka uistinu nije postojao drugačiji načina prijevoza robe i ljudi, osim brodovima. S vremenom kao da su postajali sve manji jer se intenzitet trgovine smanjivao ali potreba za prijevozom je ostala. I tako su polako nastale *trupa i lađa* – dvije vrste drvenih brodova koje su bile glavno obilježje života uz rijeku. Najstariji pronađeni podaci o tim tradicijskim neretvanskim plovilima potječu iz 17. stoljeća iako su oni sami znatno stariji.



Tvoj Božić, tvoj stil!

100% Online MB,

IU Online University



Users Today : 159
 Users Yesterday : 662
 This Month : 2898
 This Year : 154038
 Total Users : 766889
 Views Today : 594
 Total views : 3141798
 Who's Online : 6

GORGONIJA.COM

Izvrсна kakvoća vode u Modrom j

OCEANSKA AVANTURA IVICE KO:
 PRENESENA NA VELIKO PLATNO

Učenići otkrili: More u Vranjicu za
 fosfatom i nitritom

GNALIĆ – PROPUŠTENA PRILIKA

Rope cutter – rezač ili sjekač konj

Neretvanska *trupa* manje je plovilo. Može biti duga do 4 metra, ima ravno dno, širine je od 0,5 do 0,9 metara i visoka do malenih 0,3 metra. Dovoljno je lagana da njome može rukovati ili je ponijeti na leđima jedna osoba, a može prevesti teret od oko 250 kg. Trupa se pokretala veslanjem, otiskivanjem od muljevito dno ili rjeđe manjim jedrom

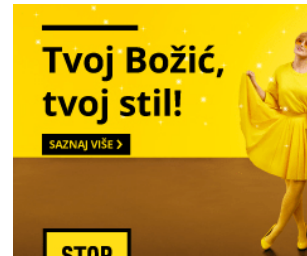
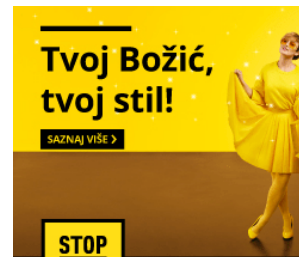
Lađa je veće plovilo. Duga je oko 8 metara i prema dnu se trokutasto sužava u kobilicu. U vrhu je širine 2.8 metara Visina lađe je oko 0.8 metara, a gaz, bez tereta oko 0.25 metara. Lađa je mogla ponijeti i desetak i više ljudi i od 2 do 4 tone tereta, a s njom se izlazilo i na more prema Pelješcu i Hvaru. Na lađi se veslalo, rijetko jedrilo ili *lancao* tj. potezalo lađu konopom s kopna.

Trupa, a posebno lađa, danas su svedene na turističku atrakciju kada prerađene i s motornim pogonom voze turiste po rijeci i njenim kanalima. U kolovozu se već godinama vesla i Maraton lađa od Metkovića do Ploča – preko 22 kilometra. Međutim, ono što su ova dva plovila značila stanovnicima uz Neretvu i Norin (pa i šire, npr. uz Maticu prema Vrgorcu) nemoguće je opisati u ovih nekoliko rečenica. Osim što su služile svakodnevno za rad u polju, ali i sa stokom, u tim su se brodovima, naročito lađi, događale sve mijene koje čovjek prođe tijekom života – od rođenja preko slavlja i vjenčanja do pogrebnih ispraćaja. Koliko se god lađa i trupa prilagođavale prostoru toliko su ga znale i same oblikovati. Na onom bivšem rimskom forumu u Naroni/Vidu, u 19. stoljeću sagrađena je kamena obala – riva, sa specifičnim detaljima i stepenicama koje ulaze u Norin kako bi uz nju lakše pristajale brojne lađe i trupe. I tako sve do prije nekoliko desetljeća. Posljednji kadrovi takvog života savršeno su dokumentirani u filmu „Ljudi s Neretve“ Obrada Gluščevića iz 1966. godine (fotografije koje prate ovaj tekst su isječci iz toga filma). Upravo je sve ovo nagnalo i Ministarstvo kulture da na prijedlog imotskog konzervatorskog odjela proglasi „Tradiciju života s trupom i lađom“ nematerijalnim kulturnim dobrom RH.



E sada – posljednjih godina u dolini Neretve nastala su dva značajna muzeja – spomenuti arheološki u Vidu i nešto mlađi Prirodoslovni muzej u Metkoviću izrastao iz ranije ornitološke zbirke Dragutina Rucnera. Arheološki muzej u Vidu, u godinama prije korone, godišnje bi obišlo gotovo 18 000 posjetitelja – prilično respektabilan broj s obzirom na smještaj toga muzeja. Ne umanjujući važnost ijednog od ta dva muzeja i nadajući se da će ih upravo Neretvani više posjećivati i prihvaćati, moramo se upitati – s čime se stanovnici doline Neretve vole pohvaliti više nego s 16 carskih kipova ili prepariranim pticama (od kojih neke vole jesti). Neki će reći – neretvanski brujet (od jegulja i žaba). I bili bi u pravu da nije trupe i lađe, koje će gotovo svakoga pomalo dirnuti u srce i sjetiti na neka druga vremena ili barem priče koje su čuli, a sretniji među njima možda i doživjeli. Ne bi li onda bilo dobro kada bi negdje u toj prostranoj dolini postojalo i mjesto gdje bi se napokon ispričala priča o trupi i lađi. Jer ta je priča definitivno zaslužila da je se jednom negdje sačuva. Još uvijek su živi ljudi koji u rukama imaju svo znanje za gradnju ovih plovila, živi su ljudi koji su ih koristili onako kako ih se nekada koristilo. Ne bi li bilo divno kada bi se npr. Opuzen, umjesto da se svađa sa susjednim Metkovićem oko 1½ kipa i komada natpisa, posvetio ovoj ideji i priči. Ili netko drugi. Ne vidim tko bi razuman bio protiv toga osim ako se argumenti ne bi (ponovo) sveli na one „teritorijalne“. Podsjetimo se – dolina Neretve podijeljena je na 3 grada i 3 općine. Trupa i lađa nisu poznavale takve podjele. One su bile sveneretvanske. I dok to svi napokon ne shvate, vjerojatno najstarija sačuvana lađa koju je daleke 1936. godine u Kominu sagradio Ivo Čupić danas „životari“, da ne kažem propada, u splitskom Pomorskom muzeju. Daleko od Neretve. Priznajte, to uistinu nema smisla.

Tekst: Ivan Alduk



Ovaj tekst je napisan uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama, programa poticanja novinarske izvrsnosti.

Posted in [NOVOSTI](#), [POMORSKA BAŠTINA](#)

< Prevl
Foraminifere (2)

Next >
Vatreni crvi sve češći u Jadranu

IMPRESSUM



GORGONIJA.COM

Nakladnik:
Udruga informatičara Imotski
Šetalište Stjepana Radića 21
21260 Imotski
e-mail: portal@gorgonija.com
Glavni urednik: Luka Kolovrat
luka.kolovrat@st.t-com.hr

SURADNICI

Za Gorgoniju pišu

Damir Višić, Boris Bulić, Jenny Barnjak,
Jadran Grančić, Davor Majkić, Matko
Vojković, Tonči Žanko, Damir Brajković,
Ante Tonči Fabris, Lidija Lijić Vulić,
Damir Ljubičić, Vedrana Vidović, Danijel
Frka, Vedran Dorušić, David Počekaj,
Damir Višić, Roko Markovina, Mario
Radaljic, Jelena Glamać, Dubravka
Pajk, Matko Pojatina, Vitomir Maričić,
Vesna Zmaić, Šime Sušić, Sunčana
Žaknić, Ivica Kostelić, Jelena Kurtović
Mrčelić, Ojdana Koharević, Teo
Maksimović, Ivan Alduk, Tea Katunarić
Kirjakov

FACEBOOK



GORGONIJA KAN

